Akkrumer Coedland

landgoed voor een nieuwe tijd

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

Europees Landbouwfonds voor Plattelands-ontwikkeling: Europa investeert in zijn platteland.

Programma

- Welkom (Aen Age)
- Lessen uit de GLB veenweidepilot (Arjen)
- Pauze
- Vervolgstappen, op naar de schaalsprong (Albert)
- Vragen en reacties

Even voorstellen

CO_2

maailvelddaling

natte voeten

peilverlaging

veenoxidatie

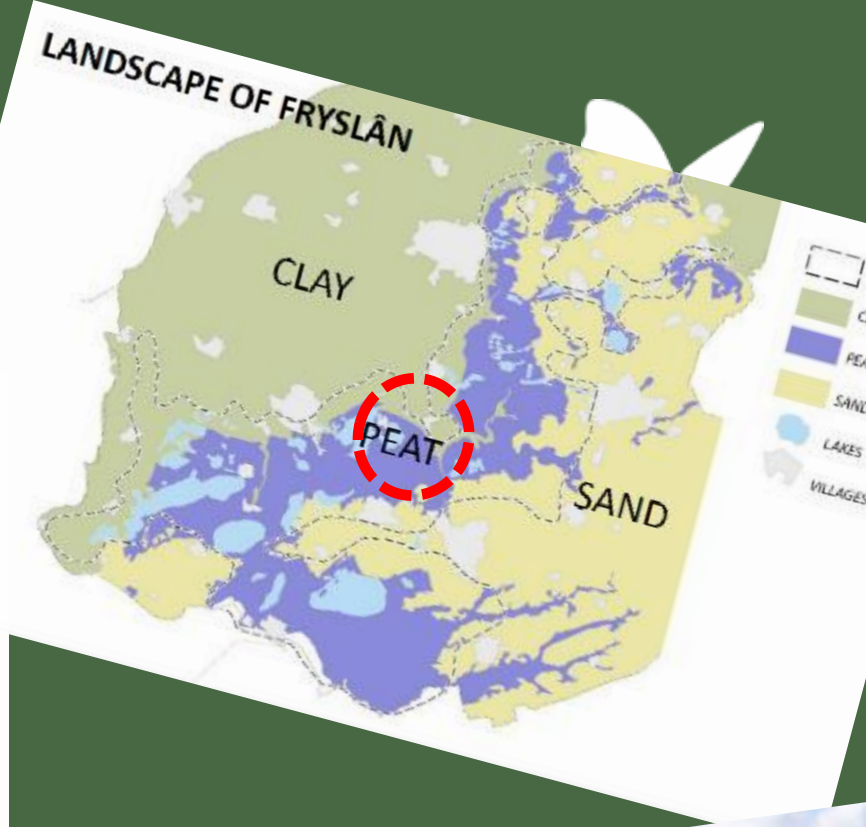

Arjen Brouwer
arjen.brouwer@fryslan.frl
www.veenweidefryslan.frl

Hoe het begon …

Er was een (theoretisch) idee …

“Coöperatief landgoedbedrijf”

- Gestapeld verdienmodel: optelsom van meerdere inkomstenbronnen
- Integraal: zoeken naar synergie tussen functies
- Coöperatief: samenwerking, massa, mix van talenten en ervaring
- Op schaal: herkenbaar gebied, niet te klein ook niet te groot
- ‘Nature based’: potenties bodem en water uitgangspunt
- Beproefd: (lange termijn) rendement bewezen, goed financierbaar

… er waren ondernemers die dit idee real life wilden testen …

- Jongbloed Agro BV
- VOF De Nije Mieden
- Mts Van Keimpema
- Wieling State Dairy BV
- Yn ‘e Sinne Farm CSA
- Heer van Zuijlen
- Goed Ite
- Tusken de Marren

… bij Akkrum! (waar anders? ☺) …

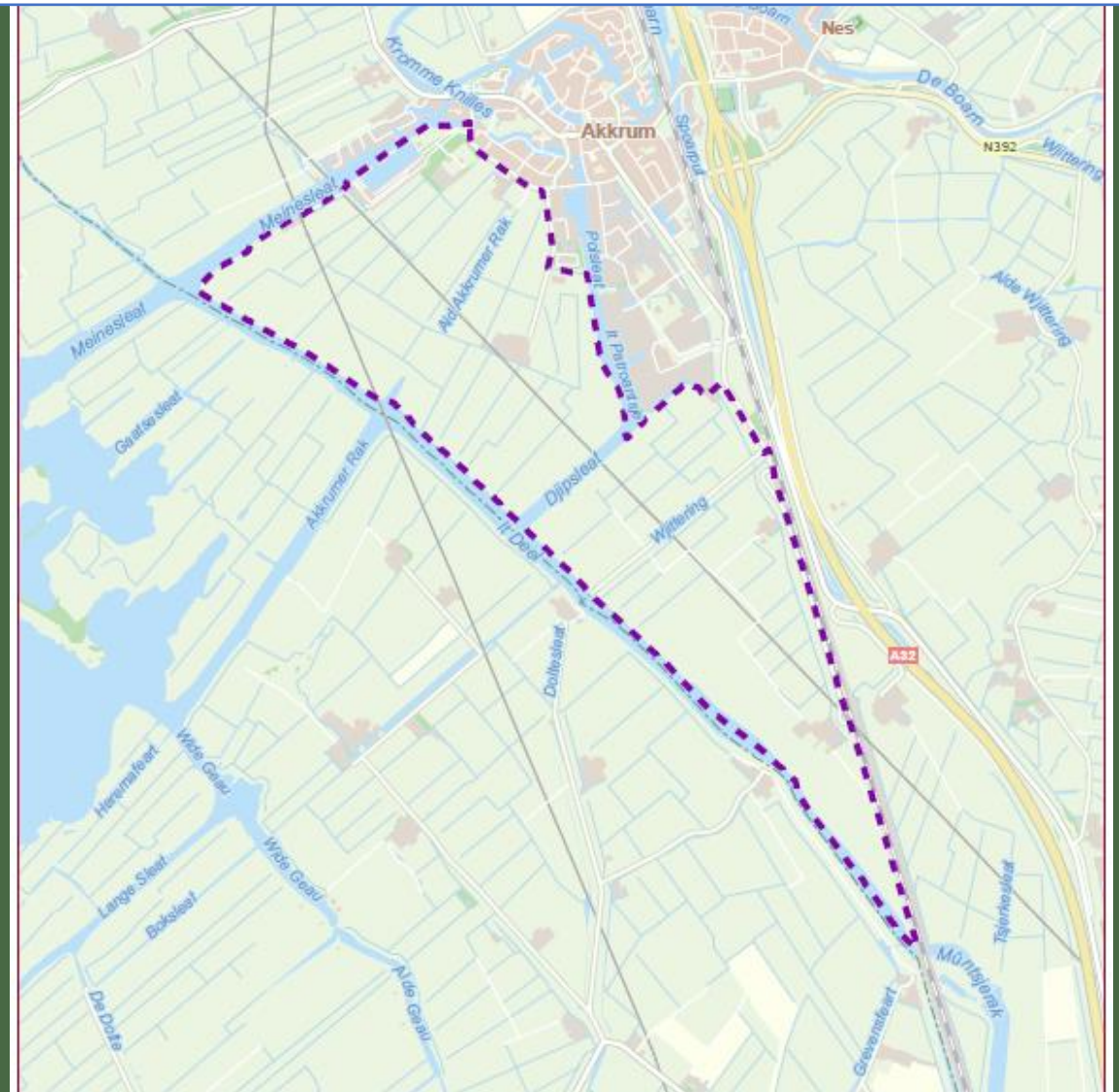

… en er kwam support!

Subsidie

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

Europees Landbouwfonds voor Plattelands-ontwikkeling: Europa investeert in zijn platteland.

Ambtelijke ondersteuning

FEANGREIDE FRYSLÂN

Kennispartners

Natuer mei de Mienskip

fmf

It Lege Midden

En toen aan de slag met onze werklijst

1. We zoeken uit welke deelactiviteiten we op landgoedniveau kunnen gaan ondernemen
2. We experimenteren met landbouwmethodes die bovengronds en ondergronds CO^2 opslaan
3. We betrekken daarbij de Mienskip
4. We concretiseren de governance

Lessen uit de pilot

Zeven deelactiviteiten in het vizier

1. Veenbehoud en ‘carbon farming’
2. Boeren op natte veenbodems
3. Korte keten
4. Lokale energie
5. Bouwen en vastgoed
6. Groene en blauwe diensten
7. Recreatie

Thema 1: Veenbehoud en ‘carbon farming’

Onderzoeksvraag

1. Kunnen we CO^2 winst behalen door vernatting van het veen? Wat moet daar technisch voor gebeuren?
2. Kunnen we ‘Valuta voor Veen’ benutten om de CO^2 winst om te zetten in een verdienmodel?

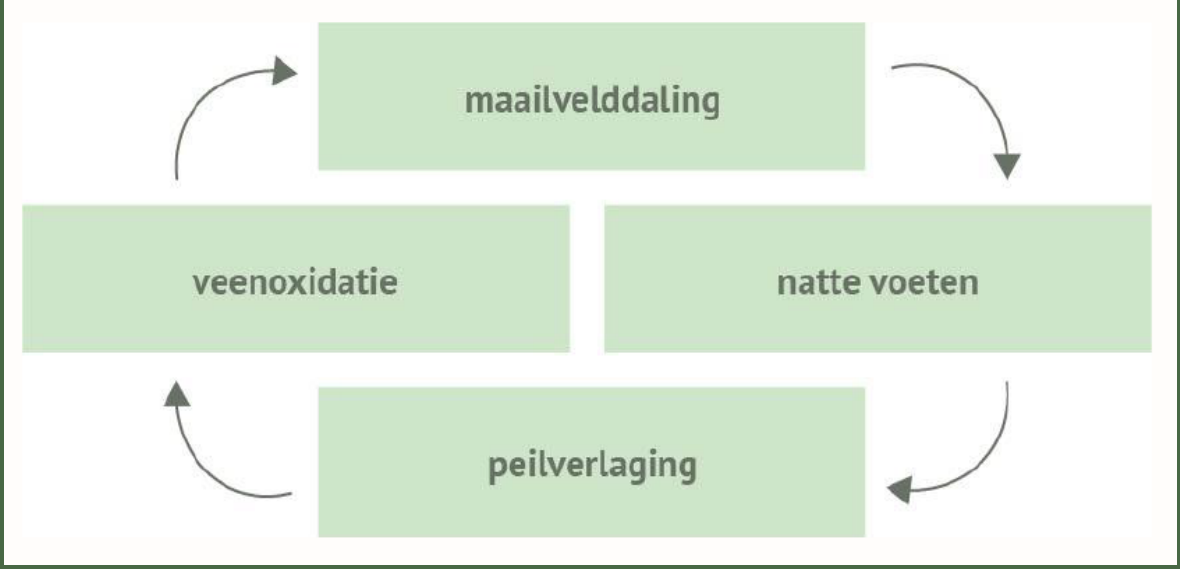

BODEMTYPE
bewerkt
dun veen
klei
klei op veen
moerig
veen
water
zand

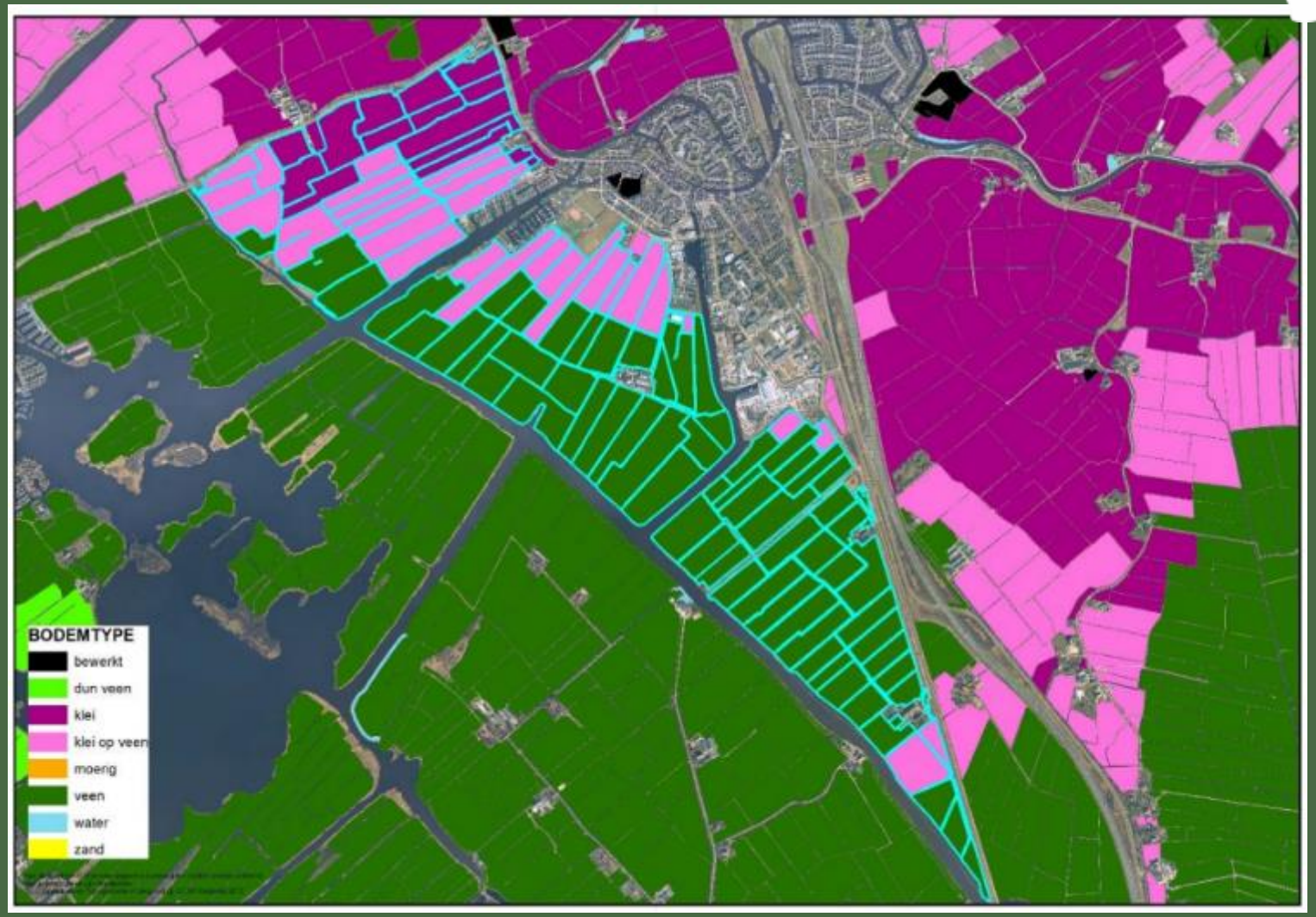
BODEMTYPE
bewerkt
dun veen
klei
klei op veen
moerig
veen
water
zand

Vernatting van het veen

- Huidige droogleggingen ca 80-100cm beneden maaiveld
- Deelnemende boeren durven verhoging naar -40cm aan, De Nije Mieden zelfs -20
- Nauwelijks technische complicaties voor slootpeilverhogingen

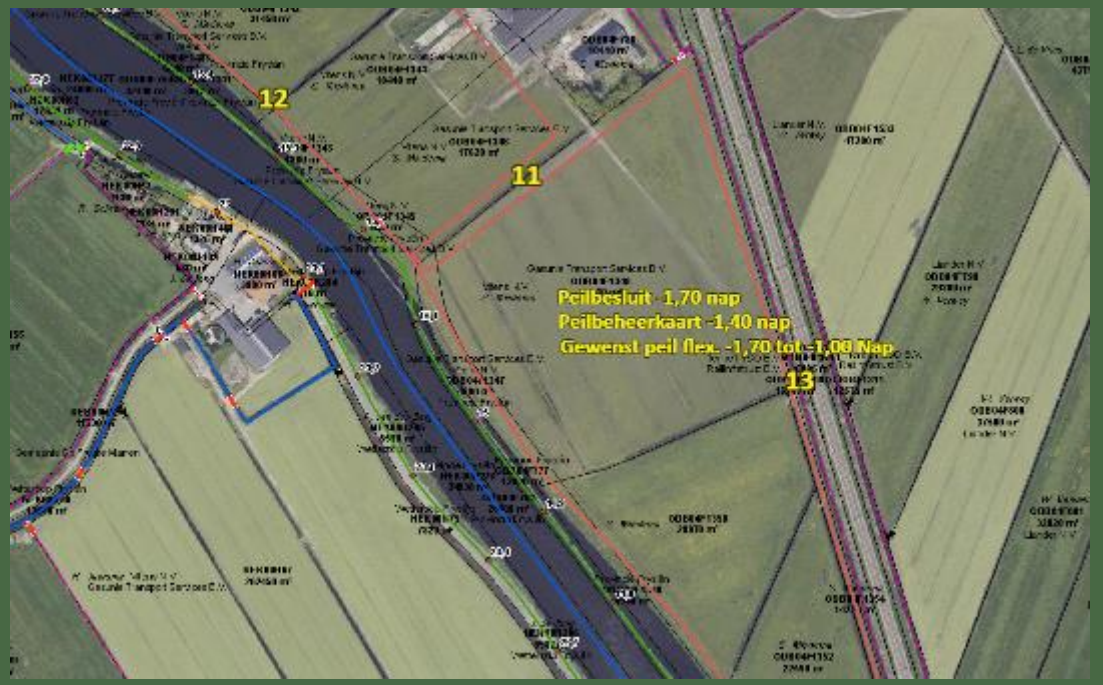

Valuta voor Veen

Wat hebben we gedaan?

- Stap 1: projectplan Valuta voor Veen op laten stellen door Friese Milieu Federatie
- Stap 2: goedkeuringstraject projectplan door Stichting Nationale Koolstofmarkt
- Stap 3: go/no-go voor start verkoop certificaten via Platform CO2neutraal (hopelijk begin 2024)

Conclusies:

- PIONIEREN → totstandkoming projectplan complex en langdurig
- Stevige eigen voorinvestering: plankosten, leges watervergunning, peilbuizen/monitoring
- Schatting potentiële opbrengsten: ca 250 – 500 euro/hectare/jaar (bij peilvakken van voldoende omvang)
- Verplichte “additionaliteit” is een dingetje, m.n. met oog op ontwikkelingen bij overheid → “GLB Samenwerkingsregeling Veenweidegebieden”, compensatiesystematiek i.o. (simulatie Aldeboarn De Deelen, FPLG)

Conclusies vervolg:

- Nog een dingetje: VvV kent resultaatsverplichting! (alleen inspanning is niet genoeg)
- Waterinfiltratiesystemen (bv onderwaterdainage) inzetten om dit te managen?

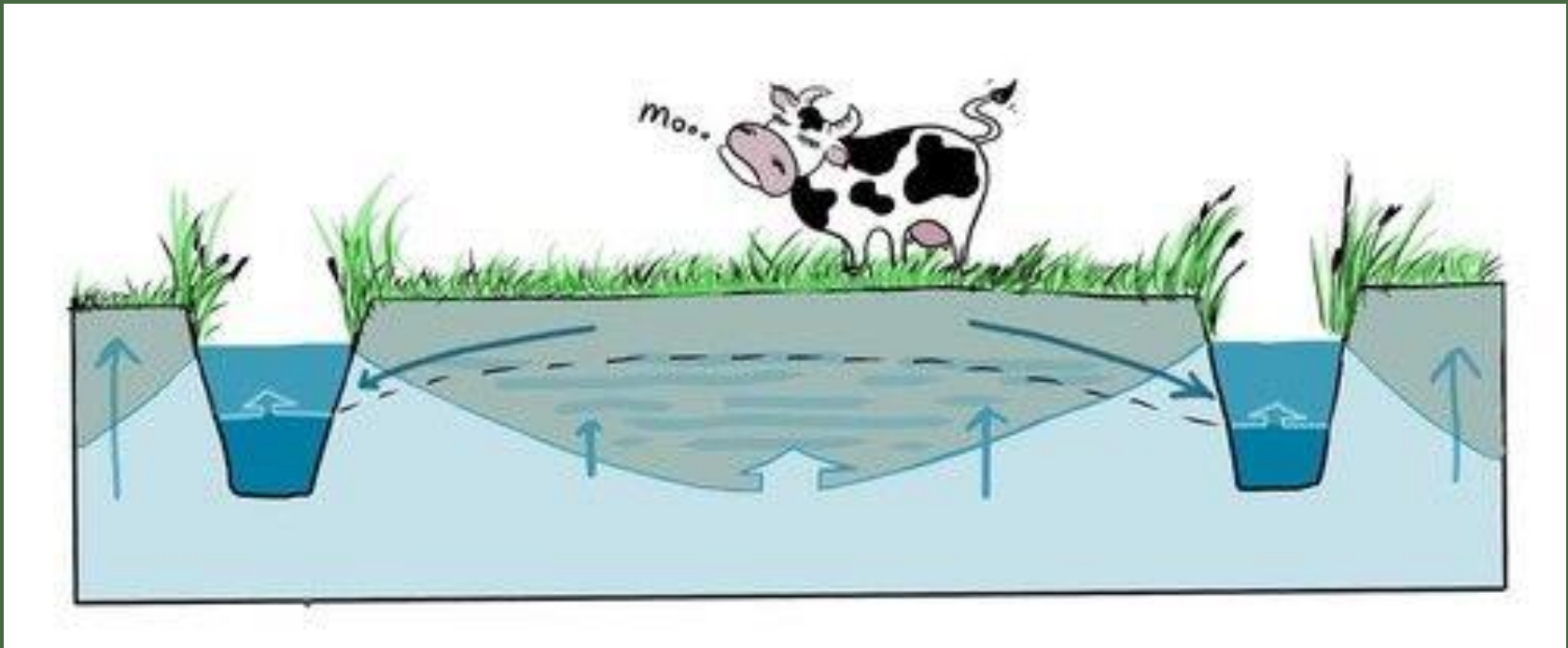

Thema 2: Boeren op natte veenbodems

Twee praktijkproeven

1. Kunnen we koolstofopslag in (toplaag) bodem ook stimuleren door bodemleven bevorderende maatregelen? (Jongbloed, Hooghiemster, Van Keimpema)
2. Zijn natte teelten een werkbare, economische én CO^2 besparende optie voor de natste zones? (Nije Mieden)

Koolstofopbouw

- Uitgevoerde maatregelen: (her)introductie weidegang, uitrijden van ruige mest en bagger spuiten
- Subsidie net het zetje om dingen – op vrijwillige basis! – eens iets anders te proberen
- Ervaringen bij boeren neutraal tot positief
- Proef te kort voor meetbare resultaten in de bodem

Natte teelten

- Juni ‘23 gestart met pilot lisdoddenteelt (5 ha) bij De Nije Mieden
- Koppeling gemaakt met EU kennisproject “Paludi en Markt”
- Zaaidatum gedreven door externe deadlines, het was toen extreem droog, eerste jaar nauwelijks aanwas
- Sjoerd vooralsnog vrij sceptisch over verdienmodel
- Proef te kort voor meetbare resultaten in de bodem

Natte teelten (2)

- Deze winter starten met tweede pilot: veentuinderij / cranberry’s (1-2 ha)
- Ook weer koppeling met gesubsidieerde kennisproject, vooralsnog onontbeerlijk
- Marktpotentie lijkt in eerste instantie beter, past ook beter bij intrinsieke motivatie om voedsel te produceren

Thema 3: korte keten

Onderzoeksvraag

- Wat is de voedselbehoefte in Akkrum e.o. en in hoeverre kunnen wij hier rechtstreeks (via ‘korte keten’) in voorzien?
- Levert deze ‘korte keten’ qua verdienmodel een potentiële plus op t.o.v. gangbare ‘lange keten’?

Conclusies

- Volumes zuivelproductie gaan lokale afname ver te boven.
- Hoeveel mensen gaan speciaal omrijden voor een melktap?
- Verbreding aanbod én beleving belangrijke sleutels voor toename consumentenbereik (‘plattelandssuper’)
- Opties landbouwverbreding zijn legio, boeren lopen hier wel warm voor
    - vlees (rund, varken, gevogelte) en eieren (bv samen met Spijkerman?)
    - groenten (bv samen met Yn’e Sinne Farm ?, liefst op klei)
    - fruit (pilot veentuinderij)
    - graanproducten (1e ervaringen De Nije Mieden, op zand)
    - rijst/risotto als natte teelt?
    - onderscheid biologische en gangbare lijn

Conclusies vervolg

- Korte keten vergt flinke inspanningen (financieel, menskracht), marges zijn klein en faalkans aanzienlijk
- Korte keten wel positief voor zichtbaarheid en binding met Mienskip

  → Legio kansen voor producties en samenwerkingen op snijvlak voedselproductie, -verwerking, -verkoop, circulariteit, gezondheid, gastronomie, beleving, recreatie, educatie en ontmoeting

Slotconclusie korte keten:

Wij willen hier gewoon mee verder, vanuit intrinsieke motivatie!

WA DOCHT MEI?

Thema 4: lokale energie

Onderzoeksvraag

- Wat is de energiebehoefte in Akkrum en in hoeverre kunnen wij hierin voorzien?
- Kunnen wij hier met het Goedland inkomsten uit genereren?

Conclusies

- Gunstige ligging → ruimte voor productie op steenworp afstand van potentiële afnemers
- Meerdere interessante opties
  - Energiehub met zonnepanelen op daken en in het veld, evt aangevuld met windenergie
  - Aquathermie en warmtedistributie
  - Teelt van biomassa (schietwilg)
  - Monovergisting voor groengasproductie
- Voor alle opties zicht op positieve businesscase
- Doe liever één ding goed dan alles halfbakken
- DAN mooie partner voor keuzes en vervolgstappen

Conclusies vervolg

- Wees zuinig op natuur en landschap, zeker als landgoed
- Onderzoek ook kansen om landschap juist te versterken
- ‘Energietuinen’ concept inspirerend voorbeeld

https://www.rtvdrenthe.nl/nieuws/16086583/palen-rammen-in-de-energietuin-assen-zuid-trots-en-blij-na-jaren-voorwerk

Thema 5: bouwen en vastgoed

Onderzoeksvraag

- Aan welke vastgoedontwikkelingen is er behoefte in/rond Akkrum? En in hoeverre kunnen we hier binnen het Goedland in voorzien?
- Kunnen we inkomsten genereren door zelf een rol te spelen in ontwikkeling/beheer/exploitatie?
- Kunnen we inkomsten genereren door zelf een rol te spelen in levering van (biobased) bouwmaterialen?

Conclusie (1)

- Gemeente Heerenveen / TdM: Er is vanuit commerciële markt in ons deel van Fryslân behoefte aan luxe recreatiewoningen
- Hierin voorzien met upgrade Tusken de Marren; proces loopt al vele jaren; EIGENSTANDIG PROCES
- Onlangs volgende stap gezet met vaststellen Masterplan; infobijeenkomst volgt

Vakantiepark Akkrum wil groeien

ROBERT JAN SPEERSTRA

AKKRUM Recreatiepark Tusken de Marren in Akkrum heeft grote plannen. Het park moet vier keer zo groot worden en drie keer zo veel woningen gaan tellen als nu. Aan de Akkrumers is ook gedacht.

Tusken de Marren telt nu nog 91 vakantiehuisjes, allemaal gelegen aan de noordkant van de Meinesleat. Ontwikkelaar Bert Rotteveel wil hier 195 woningen aan toevoegen. Een deel van deze nieuwe huisjes wordt gebouwd aan de noordkant van het water, maar Rotteveel wil ook de Meinesleat oversteken.

In oppervlak wordt het recreatiepark ongeveer vier keer zo groot. Naast 68 woningen en 37 woonarken staan er aan de noordkant van de Meinesleat ook meerdere natuureilanden ingetekend. Die worden niet of amper bebouwd. De eilanden liggen aan de westkant van het park.

Aan de zuidkant van de Meinesleat moeten 90 woningen verschijnen. Hier komt tevens een zeilplas met een strandje. Zo'n strandje wordt ook aangelegd bij de nieuwe entree van het park, aan de noordkant van de Meinesleat, dicht bij de Ljouwerterdyk. In beide plassen mogen de inwoners van Akkrum ook zwemmen.

Want aan de Akkrumers is echt wel gedacht, zegt ontwikkelaar Rotteveel. Ook de voorzieningen in de grote, nieuw te bouwen centrale accommodatie, voor op het vakantiepark, zijn toegankelijk voor dorpelingen. „Het indoorzwembad dat wij hier gaan bouwen, kan ook gebruikt worden door kinderen uit Akkrum voor leszwemmen. En we bouwen een indoorspeelhal, met bijvoorbeeld een groot ballenbad. Daarvoor geldt dat ook." In het centrale gebouw komt bovendien (kleinschalige) horeca.

'Wij hopen dat volgend jaar de eerste schep de grond in kan'

De nieuwe woningen op Tusken de Marren zullen gemiddeld 70 vierkante meter tellen. Een klein deel wordt groter, zo'n 90 vierkante meter. De huisjes zijn bedoeld voor twee tot acht personen. In ongeveer 10 procent van de woningen zit straks een eigen sauna.

De plannen zijn kansrijk, zegt Rotteveel. Hij heeft al contact gehad met de gemeente Heerenveen en de provincie. In gemeentelijke stukken staat dat een forse uitbreiding van het park nu al mogelijk is. Het nieuwe plan is 'op hoofdlijnen stedenbouwkundig aanvaardbaar', valt er te lezen. En: 'de gewenste uitbreiding van het park met 195 recreatieeenheden is acceptabel, gelet op de historie en de nieuwe inzichten in de recreatiewereld'.

Wel moet er een ontheffing worden aangevraagd bij de provincie. Rotteveel, die ook al gesproken heeft met plaatselijk belang, de ondernemersvereniging en de jachthaven, weet dat. „Het is, wat de planning betreft, een flinke tijd. Maar wij hopen dat volgend jaar rond deze tijd de eerste schep de grond in kan. Dat zou heel mooi zijn. Wij willen dan beginnen aan de zuidkant van de Meinesleat."

Wanneer de gemeenteraad van Heerenveen over de plannen vergadert, is nog niet bekend. Het park organiseert een informatiebijeenkomst voor het dorp. „Dat zou nog dit najaar kunnen", besluit Rotteveel.

Conclusie (2)

- Gemeentelijke woonvisie: 200 extra woningen in Akkrum e.o.
- Consistente wens vanuit dorp aan ruimte om te bouwen
- Dorpsinitiatief “ROMte Akkrum-Nes”: toekomstschets dorpsontwikkeling. Diverse ontwikkelingen in Goedland geprojecteerd

Minimaal 2000 nieuwe woningen tot en met 2030

Op 12 september 2023 heeft het college van burgemeester & wethouders besloten om de nieuwe woonvisie ter besluitvorming voor te leggen aan de gemeenteraad. Gezien de huidige woonsituatie en -behoeften van (toekomstige) inwoners van de gemeente Heerenveen zijn er diverse ambities geformuleerd, zoals de bouw van tenminste 2000 nieuwe woningen tot 2030. De gemeenteraad neemt in oktober een besluit over de woonvisie.

> Wethouder Jelle Zoetendal: “Onze ambitie in Heerenveen is duidelijk: genoeg betaalbare en duurzame woningen voor iedereen. We willen vooral ook goede woningen voor ouderen, zodat zij makkelijk kunnen verhuizen als dat nodig is. Om dit te bereiken, werken we nauw samen met woningcorporaties voor slimme woonoplossingen.”

(A) open woonwijk (afwisseling landschapsstroken en bebouwing)
(E) watergerelateerde bedrijvigheid
(F) sporthal, mfc, buitensport
(H) Coopersburg / Welgelegen 2035

Conclusie (3)

- Gastvrij Fryslân 2028: zet in op kwaliteitstoerisme, rust, ruimte, autentieke belevingen van natuur en Friese cultuur
- Kunnen we bij uitstek bedienen in Goedland, kleinschalige ontwikkelingen bij water, natuur en boerderijen

Conclusie (4)

- Zeer concrete animo vanuit Mienskip voor ontwikkeling kleinschalige ecologische buitenhof (10-15 woningen)
- Leidende principes : back-to-nature, samen, zelfvoorziening, tiny houses, duurzaam leven
- Verder onderzoeken i.s.m. gemeente, parallel en als opwarmer voor vervolg schetsschuit

Conclusie (5)

- Verder uitpluizen: principe ‘korte keten’ kan wellicht ook in de bouw?
- Voorwaarde: vastgoed biobased realiseren
- PIONIEREN!

Thema 6: Groene en blauwe diensten

Onderzoeksvraag

- Welke maatschappelijke diensten kunnen we gaan leveren op het gebied van landschap, biodiversiteit, klimaat en water?
- Kunnen wij hier als Goedland inkomsten uit genereren?

Conclusies

- Vraag komt eigenlijk te vroeg, talloze beleidsverkenningen, van maatregelsturing naar doelsturing (bv KPI's)?
- Goedland filosofie in goede richting: samenwerking op gebiedsniveau, integraal werken, concrete voorstellen hoe het wél kan
- Goedland opgenomen als 'koplopergebied' in FPLG met concreet investeringsvoorstel voor vernatting, greppelplasdras en stukje natuur
- Verder voor korte termijn m.n. aangewezen op bestaande regelingen, veelal individueel aan te vragen via a.c. It Lege Midden → o.a. kruidenrijk grasland, weidevogelbeheer, groen-blauwe dooradering

Thema 7: recreatie

Onderzoeksvraag

- Wat zijn kansrijke initiatieven om de recreatieve aantrekkelijkheid van het Goedland én van Akkrum verder uit te bouwen?
- En kunnen wij hier als Goedland ook rechtstreeks inkomsten uit genereren?

Waterrecreatie

- Goedland kan dit sterke cluster verder versterken
  - Extra aanlegplaatsen, tweede passantenhaven bij Nije Skou
  - Zwemwater / strandje, zeilplas
- Hoe? Publiek of commercieel?

Voorzieningen / evenementen

- Vanuit toeristische sector behoefte aan meer activiteiten en (slechtweer)voorzieningen. Diverse opties binnen Goedland
  - Evenementen / voorzieningen omtrent voedsel, gezondheid, gastronomie
  - Idem voor andere Goedland thema's, bv natuurinclusieve landbouw, duurzaamheid, natuur/landschap (bootje varen koetje kijken)
  - Sportvoorzieningen
- Voorzieningen / evenementen meest interessant qua inkomstenstroom
- Goedland kan regie pakken op spreiding (geografisch, thematisch, evenementenkalender)

Uit adviesrapport

“Betrokken ondernemers/partijen weten elkaar nog niet heel goed te vinden. Begin eerst eens met een laagdrempelig te organiseren evenement. Direct komend seizoen al.”

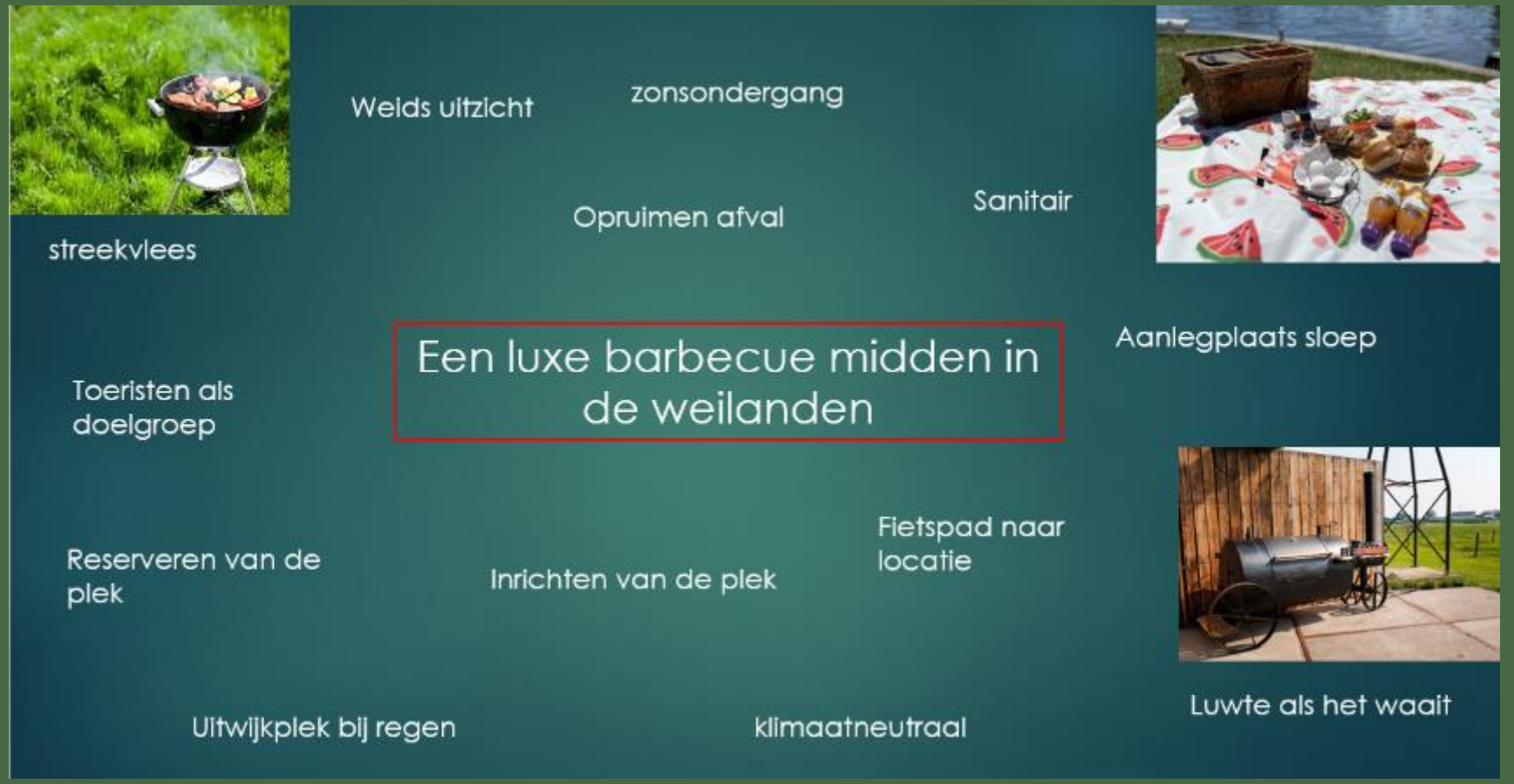

Conclusies voor de pauze

- Aantal activiteiten heeft directe potentie voor verdienmodel
- Bij andere activiteiten minder directe potentie, maar dragen wel bij aan kracht landgoed overall → kwaliteit, zichtbaarheid, Mienskip
- KANS: categorie A maakt categorie B financieel mogelijk, categorie B draagt bij aan succes categorie A activiteiten, etc
- Cruciaal: samenwerking, afstemming, regie